

سوالات و پاسخنامه تشریحی

درس حقوق تجارت

آزمون قضاوت ویژه شوراهاى حل اختلاف - تیرماه ۹۶

تنظیم: استاد فرید فرخانیان
برای ناس با استاد فرخانیان از طریق تلگرام اینجا کلیک کنید

قانون تجارت را اینجا بخوانید

اخبار آزمون قضاوت ۹۶ را از اینجا دنبال کنید

پاسخنامه تشریحی سایر دروس آزمون قضاوت ویژه شوراهاى حل اختلاف ۹۶ را از اینجا دریافت کنید

۵۱ - شرکای یک شرکت مدنی در شرکت نامه مقرر می‌دارند که کلیه سفته‌های صادره، مشتمل بر امضای هر دو شریک باشد. اگر سفته‌ای فقط با یک امضا تسلیم دارنده شود، کدام مورد صحیح است؟

- ۱) سفته ناقص است و در صورت تکمیل امضا اعتبار سفته را داراست.
- ۲) سفته محسوب نمی‌شود.
- ۳) سفته محسوب است و هر دو مسئول‌اند.
- ۴) سفته محسوب است و فقط امضا کننده مسئول است.

گزینه ۴ صحیح است.

در رابطه شرکاء با شرکت مدنی مذکور:

چنین سفته‌یی، از مصادیق صدور سفته مقرر در شرکت نامه مزبور تلقی نمی‌شود؛ بلکه «سفته مستقلی» تلقی می‌گردد که امضاء کننده آن صادرکننده و «مسئولیت پرداخت» در برابر دارنده آن خواهد داشت.

در رابطه اشخاص ثالث با شرکت مدنی مذکور:

اصولاً شرکت مدنی؛ مگر در مورد «شرکت تضامنی عملی» موضوع ماده ۲۲۰ ق.ت.، بر خلاف شرکت تجاری، شخصیت حقوقی مستقل از شرکای خود نمی یابد که بعضاً توافقات مقرر در شرکت نامه آن بدون رضایت اشخاص ثالث بنا به مجوز قانون در برابر آنها قابل استناد باشد.

۵۲ - مدیر شرکت با مسئولیت محدود، بدون رضایت سایر شرکا به حساب شخص خود، تجارتي از نوع تجارت شرکت می کند. معاملات مزبور چه حکمی دارد؟

- ۱) اگر بدون اجازه هیئت مدیره باشد، هرگاه مجمع عمومی شرکت آن ها را تصویب نکند، قابل ابطال است.
- ۲) اصولاً صحیح و نافذ است.
- ۳) تنها در صورتی که با اجازه هیئت مدیره انجام شوند، معتبر و نافذند.
- ۴) اگر بدون اجازه هیئت مدیره باشد، هرگاه مجمع عمومی شرکت آن ها را تصویب نکند، باطل است.

گزینه ۲ صحیح است.

ممنوعیت مدیران و مدیرعامل از انجام معاملات متضمن رقابت با شرکت فقط در مورد شرکت های سهامی تصریح قانونی (ماده ۱۳۳ ل.ا.ق.ت.) دارد و در سایر شرکتهای این تصریح قانونی وجود ندارد.

فقط در بعضی از انواع شرکت ها شرکای شرکت (نه الزاماً مدیران) از رقابت با شرکت ممنوع شده اند؛ مانند: شرکت تضامنی (ماده ۱۳۴ ق.ت.)، شرکت مختلط سهامی (ماده ۱۷۲ ق.ت.)، شرکت نسبی (ماده ۱۸۹ ق.ت.) و شرکت مختلط غیر سهامی (مستنبط از ماده ۱۴۴ ق.ت.). نتیجتاً در این نوع از شرکت های اخیرالذکر اگر اشخاصی مدیر شرکت باشند ولی احیاناً شریک شرکت نباشند مشمول منع رقابت نمی شوند.

۵۳ - شرکت «الف» دارنده ۹۹٪ سهام شرکت سهامی «ب» است. آیا ورشکستگی شرکت «الف» به خودی خود، موجب ورشکستگی شرکت «ب» است؟

- ۱) خیر
- ۲) خیر، مگر اینکه شرکت «الف» تضامنی باشد.
- ۳) خیر، مگر اینکه شرکت «ب» تضامنی باشد.
- ۴) بلی

گزینه ۱ صحیح است؛ زیرا ورشکستگی شرکت ملازمه قانونی با ورشکستگی شرکاء و ورشکستگی بعضی از شرکاء ملازمه قانونی با ورشکستگی شرکت ندارد (ماده ۱۲۸ ق.ت.).

۵۴ - در دعوی تاجر علیه تاجر دیگر، خواهان، دفاتر روزنامه و کل داشته اما خوانده دعوی دفتر ندارد. حکم قضیه چیست؟

- ۱) دادگاه بر اساس ادله و مدارک دیگر تصمیم می گیرد.

- ۲) دفاتر خواهان اگر مطابق قانون تنظیم شده باشند، جزو قراین و امارات محسوب می‌شوند.
۳) دفاتر خواهان در صورتی که مطابق قانون تنظیم شده باشند، دلیل محسوب می‌شوند.
۴) دفاتر خواهان به نفع او حجیت ندارند اما به ضرر او دلیل محسوب می‌شوند.

گزینه ۳ صحیح است.

به موجب ماده ۱۲۹۷ قانون مدنی: «دفاتر تجارتي در موارد دعوی تاجر بر تاجر دیگر در صورتی که دعوی از محاسبات و مطالبات تجارتي حاصل شده باشد دلیل محسوب می‌شود؛ مشروط بر اینکه دفاتر مزبوره مطابق قانون تجارت تنظیم شده باشند.»
همچنین به موجب ماده ۲۱۰ ق.آ.د.م.: «هیچ بازرگانی نمی‌تواند به‌عذر نداشتن دفتر از ابراز و یا ارائه دفاتر خود امتناع کند؛ مگر این که ثابت نماید که دفتر او تلف شده یا دسترسی به آن ندارد. هرگاه بازرگانی که به دفاتر او استناد شده است از ابراز آن خودداری نماید و تلف یا عدم دسترسی به آن را هم نتواند ثابت کند، دادگاه می‌تواند آن را از قراین مثبتة اظهار طرف قرار دهد.»

۵۵ - «ب» چکی را که «الف» بابت یک معامله قابل فسخ در وجه وی صادر نموده و چکی را که «الف» به عنوان امانت به او سپرده است، در وجه ثالث پشت‌نویسی می‌کند. در حالی که ثالث نسبت به قابلیت فسخ معامله آگاه و نسبت به امانی بودن چک دوم ناآگاه باشد، در هر دو مورد، ایراد «الف» در برابر ثالث چه حکمی دارد؟
۱) در مورد هر دو چک، غیرقابل استناد است.
۲) فقط در مورد چک اول قابل استناد است.
۳) در مورد هر دو چک، قابل استناد است.
۴) فقط در مورد چک دوم قابل استناد است.

گزینه ۴ صحیح است.

در نظریه مشورتی ۷/۹۳/۲۹۰۸ - ۱۳۹۳/۱۱/۲۱.ح.ق. آمده است:
«اثبات بزه خیانت در امانت موجب مسئولیت کیفری و حقوقی امضاءکننده [خائن در امانت] است؛ ولی دارنده با حسن نیت می‌تواند به ید ماقبل خود جهت مطالبه وجه چک مراجعه نماید.»
بنابراین اثبات بزه خیانت در امانت موجب مسئولیت کیفری (ب) در برابر (الف) به عنوان امضاءکننده خائن در امانت و مسئولیت حقوقی (ب) در برابر (ثالث) به عنوان ید ماقبل (ظهرنویس) است.
البته (الف) به عنوان صادرکننده در برابر (ثالث) به عنوان دارنده مع الواسطه هیچ مسئولیتی ندارد؛ زیرا ایراد استناد به تحصیل چک او از طریق مجرمانه توسط (ب) در برابر دارنده مع الواسطه (ثالث) مستند به ماده ۱۴ ق.ص.ج. کاملاً مسموع می‌باشد.

همچنین از آنجاکه قابل فسخ بودن تعهد منشاء موجب صدور چک موضوع پرسش از جمله ایرادات و ادعاهای قابل استناد محسوب نمی شود؛ لذا اساساً آگاه بودن دارنده از چنین امکان فسخی، وصف «حسن نیت» را از او زایل نمی کند تا امکان استناد ایراد مذکور در برابر او فراهم گردد.

در این موارد، صادرکننده جهت حفظ حقوق احتمالی اش نسبت به چکی اصداری پس از فسخ معامله، بهتر است تا می تواند چک خود را به صورت «غیرقابل ظهرنویسی» صادر نماید.

۵۶ - در شهرهایی که اداره تصفیه امور ورشکستگی تشکیل نشده است، مهر و موم اموال تاجر ورشکسته در صلاحیت کدام مرجع است؟

(۱) مدیر تصفیه تحت نظارت عضو ناظر

(۲) مدیر تصفیه

(۳) مدیر دفتر دادگاه صادر کننده حکم ورشکستگی

(۴) عضو ناظر

گزینه ۴ صحیح است.

به موجب ماده ۴۳۴ قانون تجارت:

«مهر و موم باید فوراً توسط عضو ناظر به عمل آید؛ مگر در صورتی که به عقیده عضو مزبور برداشتن صورت دارایی تاجر در یک روز ممکن باشد در این صورت باید فوراً شروع به برداشتن صورت شود.»

۵۷ - اجرای ثبت، علیه صادرکننده چک اجراییه صادر نموده است و متعاقباً حکم ورشکستگی صادر کننده چک نیز صادر شده و جهت اجرا به اداره تصفیه ارجاع می شود. وظیفه اجرای ثبت چیست؟

(۱) اجرا را ادامه دهد.

(۲) اگر عملیات اجرایی آغاز شده باشد، مکلف به ادامه است.

(۳) اگر اداره تصفیه اجازه دهد، اجرا را ادامه دهد.

(۴) باید اجرا را متوقف کند.

گزینه ۴ صحیح است.

ماده ۸ ق.ا.ت.ا.و.و: «همین که حکم ورشکستگی قابل اجرا شد رونوشت حکم به اداره تصفیه و اداره ثبت محل فرستاده می شود.»

به موجب ماده ۴۱۹ ق.ت. از تاریخ «صدور» حکم ورشکستگی اقامه دعاوی، تعقیب دعاوی و کلیه اقدامات اجرایی جریانی در مراجع قضایی و ثبتی مشمول اعمال «قاعده منع تعقیب انفرادی» می گردند.

لذا به موجب ر.و.ر. ۵۶۱ - ۱۳۷۰/۳/۲۸ هـ.ع.د.ک.:

«در هر مورد که بعد از تاریخ توقف حکمی مستقیماً علیه تاجر متوقف در مورد بدهی او به بعضی از بستانکاران وی صادر و اجراء شود کلیه عملیات اجرایی و نقل و انتقالات مربوط که متضمن ضرر سایر طلبکاران تاجر ورشکسته می‌باشد مشمول [بند (۲)] ماده ۴۲۳ ق.ت. و باطل و بی اعتبار است.»

بنابراین آن قسمت از عملیات اجرایی که قبل از تاریخ توقف انجام شده؛ به جهت عدم اعمال قاعده منع تعقیب انفرادی، صحیح و لازم الاتباع است.

آن قسمت از عملیات اجرایی که بعد از تاریخ توقف انجام شده؛ به جهت اعمال قاعده منع تعقیب انفرادی، باطل و بلا اثر است (همچنین رجوع شود به: دکتر شمس، عبدالله، آیین دادرسی مدنی، ج. سوم، ش. ۷۹۶ و ۷۹۷).

به موجب آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجراء و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرائی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مصوب ۱۳۸۷/۶/۱۱:

«ماده ۱۱ - هرگاه اجرائیه قبل از اعلام ورشکستگی متعهد صادر و به او ابلاغ و اقدامات اجرائی انجام شده باشد و حکم بدوی ورشکستگی فسخ و این حکم قطعی شود، نیازی به تجدید عملیات قانونی انجام شده قبلی نیست.

ماده ۳۲ - ادارات ثبت نمی‌توانند نیابت اجرائی از اداره تصفیه یا مدیرتصفیه یا اجرائیات دارائی و اجرای احکام دادگاه بپذیرند ولی مراجع مذکور در حدود مقررات و وظایف و صلاحیت خود می‌توانند توقیف املاک و مطالبات و دریافت سپرده‌های ورشکسته و متعهد را از ادارات ثبت بخواهند.

ماده ۱۶۱ - در مواردی که اجرائیه صادر و ابلاغ شده و سپس به علت احراز ورشکستگی به اداره تصفیه ارجاع می‌شود، حق الاجرا تعلق نمی‌گیرد مگر اینکه حکم ورشکستگی نقض و عملیات اجرائی در ثبت به انجام برسد.

ماده ۱۶۵ - هرگاه محرز شود که متعهد در تاریخ ابلاغ اجرائیه ورشکسته یا محجور بوده است حق الاجرا تعلق نمی‌گیرد.»

۵۸ - پس از صدور حکم ورشکستگی «الف» که تاجر فرش است، معلوم می‌شود پیش از توقف، مبلغ یکصد میلیون تومان از آقای «ب» که نامزد دخترش بوده، قرض گرفته و پس از توقف هم یک تخته فرش دستباف به ارزش بیست میلیون تومان به عنوان کادوی ازدواج به «ب» داده است. حکم قضیه چیست؟

۱) هبه باطل است و طلب ناشی از هبه باطل، با طلب آقای «ب» از تاجر ورشکسته تهاتر می‌شود و به میزان باقی مانده در لیست غرما قرار می‌گیرد.

- ۲) آقای «ب» باید فرش را مسترد نموده و به میزان طلب خود، در لیست غرما قرار می‌گیرد.
- ۳) هدیه ازدواج جزو هزینه‌های تاجر محسوب و صحیح است و «ب» بابت طلب خود در لیست غرما قرار می‌گیرد.
- ۴) مدیر تصفیه باید با آقای «ب» مصالحه نموده و به میزان مابه‌التفاوت قیمت روز فرش، او را در لیست غرما قرار دهد.

گزینه ۲ صحیح است.

آقای (ب) باید فرش را مسترد نماید؛ زیرا با توجه به بلاعوض بودن هدیه دریافتی از (الف) ورشکسته پس از تاریخ توقف، مورد از مصادیق بند (۱) ماده ۴۲۳ ق.ت. و باطل و بلااثر است.

آقای (ب) می‌تواند برای دریافت طلب خود در هیات غرما (بستانکاران) قرار گیرد؛ زیرا عقد قرض مذکور قبل از تاریخ توقف و به جهت فقدان اوصاف مقرر در مواد ۴۲۴ و ۴۲۶ ق.ت. قابل فسخ و باطل نمی‌باشد.

۵۹ - براتگیر هنگام قبول برات، این عبارت را در برات درج و امضا می‌کند: «قبول است، انشاء... برات دهنده تا سر وعده محل برات را به اینجانب برساند.» برات مذکور چه وضعیتی دارد و دارنده چه اقدامی می‌تواند انجام دهد؟

- ۱) در صورت اعتراض نکول، دارنده می‌تواند به برات دهنده و ظهرنویس‌ها رجوع کند.
- ۲) برات نکول شده محسوب می‌شود و دارنده می‌تواند اعتراض نکول نماید.
- ۳) دارنده فقط در سررسید می‌تواند وجه برات را از براتگیر مطالبه کند.
- ۴) فقط در صورت تحقق شرط، دارنده در سررسید می‌تواند به براتگیر رجوع کند.

گزینه ۳ صحیح است. به موجب ماده ۲۲۹ ق.ت.: «هر عبارتی که محال‌علیه در برات نوشته امضاء یا مهر کند قبولی محسوب است؛ مگر اینکه صریحاً عبارت مشعر بر عدم قبول باشد...».

گزینه ۴ صحیح نیست؛ زیرا مورد از مصادیق قبولی مشروط نیست تا مشمول ماده ۲۳۳ ق.ت. قرار گیرد.

لذا «قبول کننده برات ملزم است وجه آن را سر وعده تادیه نماید» (ماده ۲۳۰ ق.ت.)، «برات به وعده باید روز آخر وعده پرداخته شود» (ماده ۲۵۴ ق.ت.) و «دارنده برات باید روز وعده وجه برات را مطالبه کند» (ماده ۲۷۹ ق.ت.).

۶۰ - یکی از شرکای شرکت نسبی، در یک قرارداد وام به نحو تضامنی، ضامن بازپرداخت قرض شرکت شده است. وام در سررسید پرداخت نمی‌شود. طلبکار شرکت در چه زمان و به چه میزانی می‌تواند به شریک ضامن رجوع کند؟

- ۱) بعد از سررسید و برای تمامی مبلغ طلب خود

- ۲) بعد از انحلال شرکت و به نسبت سرمایه شریک در شرکت
۳) بعد از انحلال شرکت و به میزان سرمایه شریک در شرکت
۴) بعد از انحلال شرکت و برای تمامی مبلغ طلب خود

گزینه ۱ صحیح است.

حق رجوع شخصی به شرکای شرکت نسبی بعد از انحلال شرکت مقرر در ماده ۱۸۷ ق.ت. از قواعد حاکم بر نحوه مطالبه دیون همه انواع شرکت های شخصی از کلیه شرکای آنها می باشد. در حالی که طلبکار شرکت نسبی موضوع پرسش، ابتدائاً نیازی به استفاده از این حق مقرر در ماده ۱۸۷ ق.ت. ندارد؛ زیرا حتی قبل از انحلال شرکت نیز می تواند از حق رجوع به شریک شرکت نسبی مزبور به عنوان ضامن قرارداد وام ماخوذه استفاده کند. بدیهی است امکان مطالبه بدهی شرکت نسبی مذکور بابت وام پرداخت نشده از سایر شرکای آن که ضامن وام ماخوذه نشده اند، صرفاً منوط به بعد از انحلال آن شرکت و به نسبت سرمایه بی که در شرکت گذاشته اند، می باشد.

۶۱- شرکت با مسئولیت محدود، دارای ۲۰ شریک با سهم‌الشرکه‌های مساوی است. مطابق قانون برای انتقال سهم‌الشرکه یک شریک به شخص ثالث، علاوه بر رأی خود انتقال دهنده، رأی مثبت چند شریک دیگر لازم است؟

- ۱۰ (۱)
۱۴ (۲)
۱۲ (۳)
۱۵ (۴)

گزینه ۱ صحیح است.

با توجه به ماده ۱۰۲ ق.ت. «اکثریت عددی» لازم جهت انتقال سهم‌الشرکه شرکت با مسئولیت محدود موضوع پرسش، موافقت یازده شریک می باشد. بنابراین با فرض داشتن موافقت خود انتقال دهنده مصرح در پرسش، رأی مثبت ۱۰ شریک دیگر لازم می باشد.

۶۲- در کدام مورد، ارسال کننده کالا نمی تواند کالایی را که جهت حمل به متصدی حمل و نقل داده است، مسترد سازد؟

- ۱) کالا در تصرف متصدی حمل باشد.
۲) محموله به مقصد رسیده و متصدی به گیرنده کالا اعلام کرده که جهت تحویل اقدام نماید.
۳) مرسل‌الیه، تغییر مقصد کالای در حال حمل را تقاضا کرده باشد.

۴) برای محموله بارنامه صادر شده باشد.

گزینه ۲ صحیح است.

به موجب ماده ۳۸۲: «ارسال کننده می تواند مادام که مال التجاره در ید متصدی حمل و نقل است آن را با پرداخت مخارجی که متصدی حمل و نقل کرده و خسارات او پس بگیرد.»
به موجب ماده ۳۸۳: «در موارد ذیل ارسال کننده نمی تواند از حق استرداد مذکور در ماده ۳۸۲ استفاده کند:

۱ - در صورتی که بارنامه توسط ارسال کننده تهیه و به وسیله متصدی حمل و نقل به مرسل الیه تسلیم شده باشد.

۲ - در صورتی که متصدی حمل و نقل رسیدی به ارسال کننده داده و ارسال کننده نتواند آن را پس دهد.

۳ - در صورتی که متصدی حمل و نقل به مرسل الیه اعلام کرده باشد که مال التجاره به مقصد رسیده و باید آن را تحویل گیرد.

۴ - در صورتی که پس از وصول مال التجاره به مقصد مرسل الیه تسلیم آن را تقاضا کرده باشد.

در این موارد متصدی حمل و نقل باید مطابق دستور مرسل الیه عمل کند.

مع ذلک اگر متصدی حمل و نقل رسیدی به ارسال کننده داده مادام که مال التجاره به مقصد نرسیده مکلف به رعایت دستور مرسل الیه نخواهد بود؛ مگر اینکه رسید به مرسل الیه تسلیم شده باشد.»

۶۳ - دو تن از مدیران دارای حق امضا در یک شرکت تجاری، اقدام به دریافت تسهیلات از بانک به نام شرکت می کنند و در ازای آن، سفته ای به نام شرکت در وجه بانک صادر می کنند. در خصوص این سفته، چه اشخاصی مسئولیت دارند؟

۱) فقط شرکت

۲) شرکت، برای تمام وجه سفته و هر یک از صادرکنندگان سفته، بالمناصفه

۳) فقط صادرکنندگان سفته در برابر دارنده، آن هم از نوع تضامنی

۴) شرکت و هر یک از صادرکنندگان سفته، متضامناً

گزینه ۱ صحیح است؛ زیرا مورد از مصادیق «صدور اسناد تجاری به نمایندگی» و اعمال قاعده مسئول شدن اصیل (در اینجا شرکت) توسط نماینده خود (در اینجا مدیران دارای حق امضا) می باشد.

البته در صورت صدور چک توسط مدیران مذکور در رابطه با تسهیلات موضوع پرسش، مورد از مصادیق «صدور چک به نمایندگی» و اعمال قاعده استثنایی مسئول شدن نماینده (در اینجا مدیران امضاء کننده به عنوان صادرکننده) به همراه اصیل (در اینجا شرکت به عنوان صاحب حساب) مقرر در ماده ۱۹ ق.ص.چ. می باشد و نتیجتاً گزینه ۴ صحیح می بود.

۶۴ - «الف» و «ب» دارای حساب جاری مشترک در نزد بانک تجارت هستند و مطابق شرایط افتتاح حساب، چک های صادره باید به امضای هر دو نفر باشد. اگر «الف» بدون اذن شریک خود، چکی را در وجه آقای «ج» صادر کرده و او نیز چک را به آقای «د» انتقال داده باشد، چه اشخاصی در برابر دارنده فعلی چک مسئولیت دارند؟

۱) فقط «الف» در برابر دارنده چک، مسئول است.

۲) «الف» به عنوان صادرکننده، «ب» به عنوان صاحب حساب و «ج» به عنوان ظهرنویس، متضامناً مسئول اند.

۳) «الف» به عنوان صادرکننده و «ج» به عنوان ظهرنویس، متضامناً مسئول هستند.

۴) «الف» و «ب» مشترکاً (بالمناصفه) و «ج» متضامناً مسئولیت تضامنی دارند.

گزینه ۳ صحیح است.

الف) به موجب مواد ۳ و ۷ ق.ص.چ. «مسئولیت کیفی» به عنوان صادرکننده چک پرداخت نشدنی به جهت نقص امضاء و همچنین «مسئولیت حقوقی» ناشی از ضرر و زیان مباشرت در چنین جرمی را خواهد داشت.

ج) نیز به عنوان ظهرنویس چنین چکی به موجب «وصف استقلال امضاءها در اسناد تجاری» همچنان در برابر (د) به عنوان دارنده، «مسئولیت حقوقی» خواهد داشت.

۶۵ - در خصوص کاهش اجباری سرمایه شرکت سهامی، کدام مورد صحیح است؟

۱) هر یک از بستانکارانی که منشأ طلب آنها قبل از تاریخ نشر آگهی باشد، می توانند اعتراض خود را نسبت به کاهش اجباری سرمایه به دادگاه تقدیم نمایند.

۲) عدم کاهش اجباری سرمایه، ممکن است منجر به انحلال شرکت شود.

۳) هر یک از دارندگان اوراق قرضه و بستانکاران می توانند اعتراض خود را نسبت به کاهش اجباری سرمایه به دادگاه تقدیم نمایند.

۴) کاهش اجباری سرمایه از طریق کاهش تعدد یا بهای اسمی سهام به نسبت متساوی و رد مبلغ کاهش یافته هر سهم به صاحب آن انجام می گیرد.

گزینه ۲ صحیح است. به ماده ۱۴۱ ل.ا.ق.ت. رجوع شود.

گزینه ۱ و ۳ صحیح نیست؛ زیرا ترتیبات مقرر در آن به موجب ماده ۱۹۳ ل.ا.ق.ت. مربوط به «کاهش اختیاری سرمایه» می باشد.

گزینه ۴ صحیح نیست؛ زیرا به موجب قسمت نخست تبصره ماده ۱۸۹ ل.ا.ق.ت. اعمال نسبت متساوی جزء ترتیبات مصرح در «کاهش اجباری سرمایه» نمی باشد.

۶۶ - براتی توسط احمد در وجه محمد و بر عهده جعفر صادر شده است. محمد نیز برات را در وجه حسن ظهرنویسی و او نیز به «حسین» انتقال داده است، در حالی که تقی به عنوان ضامن محمد؛ ظهر برات را امضا کرده است. اگر دارنده برات به رغم عدم وصول وجه آن ظرف ده روز از سررسید، اقدام به واخواست برات نکرده باشد، به چه کسانی حق رجوع دارد؟

۱) جعفر، تقی و همچنین احمد در صورتی که نتواند ثابت کند در سر وعده، وجه برات را به براتگیر رسانیده است.

۲) فقط جعفر

۳) جعفر، احمد و تقی

۴) جعفر و همچنین احمد در صورتی که نتواند ثابت کند در سر وعده، وجه برات را به براتگیر رسانیده است.

گزینه ۴ صحیح است.

مراجعه به برات گیر (در اینجا جعفر) به عنوان مدیون اصلی سند تجارتي و براتکشی که محل برات را نزد براتگیر تامین نکرده باشد (در اینجا احمد) به موجب ماده ۲۹۰ ق.ت. تابع رعایت مواعد مقرر برای واخواست و دادخواست نمی باشد.

مراجعه به ظهرنویسان (در اینجا محمد و حسن) به موجب ماده ۲۸۹ ق.ت.، براتکشی که محل برات را نزد براتگیر تامین کرده باشد به موجب ماده ۲۹۰ ق.ت. و ضامنان آنها به جهت تبعیت از شرایط مضمون عنه در تحقق مسئولیت و حقوق (در اینجا تقی به عنوان ضامن یکی از ظهرنویسان به نام محمد) تابع رعایت مواعد مقرر برای واخواست و دادخواست می باشد.

از منظر قانونگذار در زمان تصویب ق.ت. عدم ضرورت رعایت مواعد مقرر برای واخواست و دادخواست برای مسئولان مذکور، مانع از اعمال مقررات مرور زمان مقرر در مواد ۳۱۸ و ۳۱۹ ق.ت. نمی باشد.

البته با غیرشرعی اعلام شدن مرور زمان های مقرر در مواد ۷۳۱ به بعد ق.آ.د.م. مصوب ۱۳۱۸ توسط شورای نگهبان به موجب نظریه ش. ۷۲۵۷ - ۱۳۶۱/۱۱/۲۷، اجرای مرور زمان های مندرج در سایر قوانین از جمله همین مواد ۳۱۸ و ۳۱۹ ق.ت. با تردید و اختلاف نظر مواجه گردیده است.

۶۷ - چکی به رغم داشتن محل، به علت عدم مطابقت امضا پرداخت نشده و گواهی عدم پرداخت آن صادر شده است. کدام مورد صحیح است؟

- ۱) ظهرنویس چک مسئولیتی ندارد.
- ۲) اگر صادرکننده چک غیر از صاحب حساب باشد، صاحب حساب مسئولیتی ندارد.
- ۳) اگر صادرکننده چک غیر از صاحب حساب باشد، صادرکننده مسئولیتی ندارد.
- ۴) بانک محال علیه، «تعهد براتی» ندارد.

گزینه ۲ صحیح است؛ زیرا از آنجاکه صادرکننده، امضای مطابق به عنوان شرط احراز صدور چک به نمایندگی از صاحب حساب را رعایت نکرده است، مسئولیت حقوقی مقرر در ماده ۱۹ ق.ص.چ. برای صاحب حساب قابل بررسی نخواهد بود.

گزینه ۳ صحیح نیست؛ زیرا به موجب ماده ۱۹ ق.ص.چ. صادرکننده چنین چکی در برابر دارنده مسئولیت کیفری و حقوقی مقرر در ق.ص.چ. را خواهد داشت. این شخص به موجب مواد ۳ و ۷ ق.ص.چ. «مسئولیت کیفری» به عنوان صادرکننده چک پرداخت نشدنی به جهت عدم مطابقت امضاء و همچنین «مسئولیت حقوقی» ناشی از ضرر و زیان مباشرت در چنین جرمی را خواهد داشت.

گزینه ۱ صحیح نیست؛ زیرا ظهرنویس چنین چکی به موجب «وصف استقلال امضاءها در اسناد تجارتي» همچنان در برابر دارنده مسئولیت حقوقی خواهد داشت.

گزینه ۴ صحیح نیست؛ زیرا اگرچه بانک از تعهد براتی (تعهد ناشی از سند تجاری) به جهت عادی بودن چک موضوع پرسش، «مسئولیت پرداخت» آن را ندارد ولی همچنان سایر مسئولیت های قانونی و قراردادی مقتضی را به جهت گشایش حساب جاری برعهده خواهد داشت.

۶۸ - در فرض انحلال اختیاری شرکت سهامی خاص، اگر مدیر تصفیه یک نفر باشد و دچار جنون ادواری شود، کدام مورد قانوناً امکان پذیر است؟

- ۱) صرفاً سهامدارانی که حداقل ۲۰ درصد سرمایه شرکت را دارند، می توانند دعوت مجمع عمومی را از دادگاه درخواست کنند.
- ۲) هر ذی نفعی می تواند دعوت مجمع عمومی عادی را از دادگاه درخواست کند.
- ۳) هر ذی نفعی می تواند دعوت مجمع عمومی عادی را از مرجع ثبت شرکتها درخواست کند.
- ۴) صرفاً سهامدارانی که حداقل ۲۰ درصد سرمایه شرکت را دارند، می توانند دعوت مجمع عمومی را از مرجع ثبت شرکتها درخواست کنند.

گزینه ۳ صحیح است. به موجب قسمت اخیر ماده ۲۳۱ ل.ا.ق.ت.:
«اگر امر تصفیه منحصرأ به عهده یک نفر باشد در صورت فوت یا حجر یا ورشکستگی مدیر تصفیه در صورتی که مدیر تصفیه توسط مجمع عمومی شرکت انتخاب شده باشد هر ذینفع

می تواند از مرجع ثبت شرکتها بخواهد که مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت را جهت تعیین جانشین مدیر تصفیه مذکور دعوت نماید و در صورتی که مجمع عمومی عادی مزبور تشکیل نگردد یا نتواند جانشین مدیر تصفیه را انتخاب نماید یا در صورتی که مدیر تصفیه متوفی یا محجور یا ورشکسته توسط دادگاه تعیین شده باشد هر ذینفع می تواند تعیین جانشین را از دادگاه بخواهد.»

۶۹ - چکی توسط «الف» و «ب» در وجه «ج» صادر و از سوی بانک محال علیه، به درخواست دارنده تأیید می شود. چک دیگری نیز به درخواست «الف» و «ب» از سوی بانک در وجه «ب» صادر می شود. چک اول و دوم، به ترتیب دارای چند مسئول است؟

- ۱) سه - یک
- ۲) یک - یک
- ۳) دو - یک
- ۴) سه - سه

گزینه ۱ صحیح است.

در مورد چک نخست:

در این چک به عنوان چک تأیید شده موضوع بند (۲) ماده ۱ ق.ص.ج. (الف) و (ب) به عنوان صادرکننده و (بانک محال علیه) به عنوان تأییدکننده در برابر (ج) به عنوان دارنده مسئولیت خواهند داشت.

در واقع تأیید پرداخت وجه چک توسط (بانک محال علیه)، نافی حق رجوع مقتضی دارنده چک تأیید شده به سایر مسئولان آن چک و مطالبه مسئولیت پرداخت مقرر برای آنها نخواهد بود. در مورد چک دوم:

اگر یکی از صادرکنندگان چک از حساب جاری مشترک، دارنده همان چک شود (در اینجا ب)، فقط حق طرح دعوا علیه صادرکننده دیگر (در اینجا الف) به نسبت سهم مقرر برای او که موقع افتتاح حساب جاری معین می شود را خواهد داشت؛

زیرا اگرچه دارنده (در اینجا ب) حق رجوع به صادرکنندگان (در اینجا الف و ب) را خواهد داشت؛ ولی در همان حال به عنوان یکی از صادرکنندگان در برابر خودش به عنوان دارنده مسئولیت پرداخت وجه چک را نیز خواهد داشت.

نتیجتاً چنین دارنده بی (در اینجا ب) فقط به نسبت سهمی که موقع افتتاح حساب جاری برای دیگر صادرکنندگان (در اینجا الف) تعیین می شود حق رجوع به آنها را خواهد داشت و بخش دیگر از حق رجوع چنین دارنده بی (در اینجا ب) که به میزان توافق داخلی تقسیم مسئولیت فی

مابین او با دیگر صادرکنندگان در پرداخت چک های صادره از حساب جاری مشترک می باشد، بلامطالبه می شود.

یادآور می شود بر طبق مقررات و شرایط افتتاح حساب جاری مورد استفاده بانک ها، موجودی حساب مشترک به نسبت سهمی که موقع افتتاح حساب تعیین می شود بالسویه یا با سهم نامساوی متعلق به دارندگان حساب خواهد بود و در صورت عدم تعیین قدرالسهم، نسبت سهم ایشان بالسویه می باشد. در موضوع این پرسش از این مقرر جهت تعیین میزان مسئولیت پرداخت نسبی سایر صادرکنندگان (در اینجا الف) در برابر صادرکننده یی که در عین حال به عنوان دارنده حق رجوع به سایر صادرکنندگان پیدا نموده است (در اینجا ب)، استفاده می شود. البته عموماً دارنده چک صادره از حساب جاری مشترک، شخصی غیر از صادرکنندگان آن است که نتیجتاً در این مورد استناد به نسبت نامساوی سهمی که موقع افتتاح حساب برای صادرکنندگان متعدد تعیین می شود، در برابر دارنده آن بلاوجه می باشد؛ زیرا چنین موردی از مصادیق «مسئولیت صادرکنندگان متعدد سند تجارتي» در برابر دارنده آن می باشد؛ که اگرچه بین تضامنی و نسبی بودن مسئولیت صادرکنندگان متعدد سند تجارتي به جهت عدم تصریح قانونی اختلاف نظر وجود دارد، ولی در هر صورت هیچگاه برای تعیین تکلیف مسئولیت صادرکنندگان متعدد چک به توافق فی مابین آنها به هنگام گشایش حساب جاری؛ که اساساً قبل از صدور هر چکی از آن حساب جاری به عمل می آید، استناد نمی شود که چنین استنادی می تواند اعتبار دادن به توافق قراردادی قبلی تقسیم مسئولیت به ضرر متعهدله بدون اخذ رضایت او محسوب شود.

۷۰ - سفته ای توسط «احمد» در وجه «کریم» صادر شده و به ترتیب به «جواد» و سپس به «محمود» انتقال یافته است، در حالی که «محسن» نیز ظهر سفته را به عنوان ضامن «کریم» امضا کرده است. پس از واخواست سفته در سررسید، دارنده سفته به «محسن» رجوع نموده و وجه سفته و هزینه واخواست آن را از وی وصول کرده است. «محسن» به کدام شخص (اشخاص) حق رجوع دارد؟

- ۱) فقط کریم
- ۲) احمد و کریم و جواد، متضامناً
- ۳) احمد و کریم، متضامناً
- ۴) فقط احمد

گزینه ۳ صحیح است. ضامن (در اینجا محسن) پس از پرداخت وجه سند تجارتي حق رجوع تضامنی به مضمون عنه (در اینجا کریم) و اشخاصی که مضمون عنه به آنها حق رجوع دارد که نوعاً نیز ایادی ماقبل او می باشند (در اینجا احمد) را خواهد داشت.